

Kitap işimizdeki buz tutmuş denizleri kıracak bir baltadır

"Kendimden başka hiçbir eksikim yok" diyordu. Yirminci yüzyıl dünya edebiyatının en önemli yazın adamı Franz Kafka kırk bir yıllık yaşamı boyunca aile, iş ve toplum yaşamında hep eksikti o. Annesine, babasına karşı evlat olarak bürokratik bir devlet ve toplum yapılanmasına karşı birey olarak eksikti. Yazdığı eserlerinde hep bu sözünü ettiği eksiklik, zayıflık yönlendirmişti onu. Bu eksiklikleri olmasaydı büyük bir olasılıkla Franz Kafka' dan da, eserlerinden de yoksun olacaktık bugün.

"Yaşam daha başında kaybedilmiş bir savaştır" diyecek olan Franz'ın yenilgisi 1883 yılının 3 Temmuzunda Prag' da başladı. Kafka'nın soyunun gerçek soyadı Kavka'ydı ve Franz 'da imzalarının çoğunu Kavka olarak atardı. Kavka Çekçe'de alakarga cinsinden bir kuşun adıdır. Prag'da oldukça çok bulunan Kavkalara bazen kutsal bir simge olarak bakılırken kimi zamanda sürüler halinde uçmalarından dolayı savaş habercisi olarak bakılmıştır. Kafka soyadının taşıdığı bu zıtlığı yaşamı boyunca hep yaşayacaktır. Bu zıtlığın kökeni ise, Kafka üzerinde inceleme yapmış pek çok araştırmacının değindiği üzere, babasının otoriter davranışları yatmaktadır.

Franz babasını anlatırken sert bir dil kullanır. Ancak kinden uzaktır anlattıkları. Kin ile suçluluk duygusu koşut ilerler yaşamında ve eserlerinde. Zaman zaman babasının sevgi gösterdiği anları gözleri yaşararak anlatmaktadır. Ne baş kaldırır babasına, ne boyun eğer ne de sevgi taşır içinde ona karşı.

Babasının işçilerinin burnundan getirmesine inat oğul Kafka, iş kazalarına karşı bir sigorta kurumunda memur olacaktır. Kafka'nın "Dava" adlı romanında yer alan tutuklama görevlileri,

yargıç, avukat, amca, max, rahip vd... hep birer baba figürünün yansımaları olarak okunabilir.

"Değişim" de ise romanın kahramanı Groger Samsa ise üç durumla hesaplaşır. Baba otoritesiyle, duygusal yaşamın yok olmasıyla ve ekonomik sömürüyle.

43 Numaralı aforizmada şöyle diyor Kafka: Av köpekleri henüz avluda oynuyorlar, ama avları daha şimdiden ormanın içinde ne kadar hızlı koşarlarsa koşsunlar, ellerinden kaçamayacaklar. Bu özdeyişle insanoğlunun bir av olarak kaçınılmaz kaderine dikkat çeker. Kafka zayıflığı hakkında şunları yazar kitabında : "Bildiğim kadarıyla, yaşam için gerekli koşulları hiçbirini beraberimde getirmiş değildim, yalnızca insana özgü genel zayıflığın taşıyıcısıydım. Yaşadığım dönemim bana zaten çok yakın olan, savaşmak değil belli ölçüde teslim olmak hakkına sahip bulunduğum olumsuz yanını, olanca gücümle özümstedim".

(Fischer, 1998, 15)

Kafka, tüm eserlerinde baş kahramanlarına bu zayıflık itilmişlik, güçsüzlük, çaresizlik vb. gibi psikolojik durumları giydiren. Kafka yine bir özdeyişinde "Kafesin biri bir kuş aramaya çıktı." diyerek insanoğlunun içine doğduğu toplumun tüm kurumlarıyla birlikte bireyi nasıl esirleştirdiğini vurgular.

Kafka kendinden uzun yıllar sonra Jean Paul Sartre'in söylediği ve varoluşluluğun sloganı olan "Başkaları cehennemdir" düşüncesini tüm eserlerinde olduğu gibi "Dava" da da daha 1914-1915 yıllarında izlemiştir. Davanın yazıldığı dönemde dünyanın birçok ülkesi, başka

FRANZ KAFKA

ülkeleri avlamaya çıkmış kafes gibidir ve Kafka ölümünden hemen sonra ortaya çıkacak Hitler'in, Musollini'nin dünyayı kafesleme emellerini görmüş gibidir.

Hepimiz gibi Kafka içinde toplumsal otorite ailede başlar. Birey zaten bu yönüyle kafesin içine doğar ve kafesten kaçtığına sandığı her an bir başka kafes onu çevreler.

Ünlü Kafka çözülemecisi Ernest Fischer, bürokrasi üzerine Kafka'dan şunları aktarır.

"Bürokrat için insanca ilişkiler değil, yalnızca nesne ilişkileri vardır. İnsan evrağa dönüşür. Evrağa verilen sayı ile belirgin kılınan ölmüş bir varlık olarak evrakin akışına girer. Bu varlık şahsen çağırıldığı zaman bile bir kişi değil, yalnızca 'olay' dır. Konu ile ilgili olmayan ne varsa akıp gitmiştir. Resmi dairelerin koridorları aşağılanma kokar. Sigara içmek kesinlikle yasaktır. Bu yasağın kapsamına soluk almakta girer. Buna karşılık yürek çarpıntısına izin vardır, dahası çarpıntı olması istenen bir şeydir. Her türlü ümit uçup gider. Kapıdan kapağına gönderilen kişiye suçluluk duygusu aşılır. Buraya giren yalnızca bir vizite kağıdı yada pasaportunun uzatılmasını istese bile kendini suçlu duyumsar. En iyi olasılıkla bir dilek sahibidir, aslında ise bir suçludur." (Fischer, 1998,33)

Tüm bunlardan da anlaşılacağı gibi Kafka eserlerinde kendini yazarken aynı zamanda bizleri de yazmıştır. Öyleyse yaşadığımız dünyayı anlamak için Kafka'yı, Kafka'yı anlamak içinde onun eserlerini ve yaşamını incelemek gerekir.

Eğer Kafka'yı okumak istiyorsanız ve cep telefonunuza gelen kısaltılmış özetlenmiş mesajlarla, elektronik posta adresinize gelen otomatik mailler size yapay geliyorsa ve bir "Seni Seviyorum"u bile uzun uzun yazacak vaktiniz kalmadıysa artık, yani sıkıldıysanız S.S'lerden ve eğer Kafka okumak istiyorsanız postacınızın kapıyı çaldığı günleri özlediyseniz...

Aşk tadında mektup sıcaklığında bir kitap Edebiyat tarihinin en önemli eserlerinden biri,; Sevgili Milena... Franz Kafka'nın hayatında çok önemli yer tutan ve ölümünden sonra yakılmasını vasiyet ettiği bu mektuplarda "Sevmenin soyluluğu, konuyor ortaya. Adalet Cimcoz tarafından dilimize çevrilen bu kitap 1962 Türk Dil Kurumu çeviri ödülünü almıştı.

Ecz.Sümeyya (YILMAZ) KALAĞOĞLU

